

Motion till riksdagen 2006/07:A314

av **Anneli Särnblad och Carin Runeson (s)**

Farligt ensamarbete

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om farligt ensamarbete.

Motivering

Många anställda arbetar i dag på arbetsplatser där rån, våld eller hot om våld är vanligt förekommande. Psykiskt och fysiskt våld, en hotfull eller våldsam situation kan vara och är ofta en tragedi för den enskilde. Rädsla och risk för att bli utsatt för våld på sitt arbete är ett allvarligt arbetsmiljöproblem för stora yrkesgrupper.

För butiksanställda har risken för att utsättas för rån och rånförsök ökat dramatiskt, särskilt sedan 1989. Under år 2003 polisanmälades t.ex. 904 butiksran, och det mesta tyder på att rånen kommer att fortsätta öka. Men rån eller rånförsök är inte de enda hotfulla och våldsamma situationerna som anställda inom handeln utsätts för. Utsatthet för andra hot- och våldssituationer eller att hamna i konflikt med kunder är också mycket vanligt. En ständig rädsla för att bli utsatt för rån är i sig en stor stressfaktor i arbetet och att arbetsmiljön är sådan att tusentals arbetstagare utsätts för detta dagligen, är oacceptabelt. Det är en självklar rättighet för alla arbetstagare att ha en bra arbetsmiljö.

Inom den privata servicesektorn finns ett tydligt samband mellan ensamarbete och utsatthet för rån eller annat fysiskt våld. Butiksran sker t.ex. i två tredjedelar av fallen vid ensamarbete och en majoritet av dem äger rum på sena kvällar och nattetid. Att ha sena öppettider, ensambemanning och lägen med låga hyreskostnader har blivit de mindre butikernas konkurrensmedel mot stormarknaderna – en konkurrenssituation som givetvis ökar rånriskerna och därmed oron och otryggheten bland de anställda.

Fel! Okänt namn på

Ett ytterligare problem med rån-, hot- och våldssituationer i arbetslivet är att dessa i första hand ses som psykosociala arbetsmiljöproblem. I det hårdnade arbetsklimat som blivit ett faktum på den svenska arbetsmarknaden, är det svårare att driva krav på en god psykosocial arbetsmiljö jämfört med att ställa krav på en god fysisk arbetsmiljö. Detta kan antagligen sättas i samband med att psykosociala arbetsmiljökrav dels inte varit föremål för det fackliga arbetsmiljöarbetet lika länge som de fysiska, dels att det främst är inom de kvinnodominerade sektorerna på arbetsmarknaden som problem med rån, hot och våld är vanligt. Vi upplever att psykosociala arbetsmiljöproblem inte ges lika stor tyngd som fysiska arbetsmiljöproblem och det är allvarligt.

I 3 kap. 2 § arbetsmiljölagen lyfts det fram att arbetsgivaren har en skyldighet att vidta *alla* åtgärder för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet och att det, i denna skyldighet, ingår att beakta den särskilda risk för ohälsa och olycksfall som ensamarbete kan innebära. Vidare anges i AFS 1993:2, *Våld och hot om våld i arbetsmiljön*, att arbetsgivaren har ansvaret för säkerheten på arbetsplatsen och att han/hon ska utreda risker samt vidta riskförebyggande åtgärder. Det föreskrivs också i 8 §: "Innebär en arbetsuppgift en påtaglig risk för våld eller hot om våld får den inte utföras som ensamarbete."

Med tanke på statistiken avseende butiksrån, tillsammans med annan utsatthet, är det tveksamt om ensamarbete kan anses vara tillåtet i butiker på kvällar och nätter enligt AFS 1993:2, men lagstiftningen tycks inte tas på det stora allvar och efterlevs som den borde. Från arbetsgivarhåll hävdas ofta att man inte kan råda över samhällsutvecklingen och att ansvaret för det ökande antalet butiksrån inte kan lastas arbetsgivarna. Denna invändning kan förvisso till viss del vara hållbar. Ökad ojämlikhet i samhället riskerar att leda till ökad segregation och utanförskap, vilket också kan ge som resultat att våldsbrottsligheten ökar. Politikens roll är självklart att motverka detta och verka för jämlikhet och minskad brottslighet. Men samtidigt vet vi också att sena öppethållanden och nattöppet i kombination med ensamarbete innebär att tillgängligheten och möjligheterna att begå butiksrån ökar. Arbetsgivare är, oavsett orsak till ökningen av rån-, hot- och våldssituationer i arbetslivet, otvivelaktigt ansvariga för att arbetsmiljölagstiftningen efterlevs och därmed för att de anställda kan arbeta under säkra förhållanden.

Mer resurser måste satsas på att ta itu med den rån-, hot- och våldssituation som är en del av vardagen för många som arbetar inom serviceyrken där kontanter och andra stöldbegärliga varor alltid kommer att finnas i omlopp

Stockholm den 26 oktober 2006

Anneli Särnblad (s)

Carin Runeson (s)